

ธีราพร ทองปัญญา 2557: กระบวนการเสริมพลังอำนาจแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนของเยาวชน ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน) สาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และชุมชน ภาควิชาการพัฒนาศาสตร์ทรัพยากรมนุษย์และชุมชน อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผู้ช่วยศาสตราจารย์วีรฉัตร สุปัญญา, Ph.D. 460 หน้า

การวิจัยเชิงปฏิบัติการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนของเยาวชน (2) พัฒนากระบวนการเสริมพลังอำนาจแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนของเยาวชน และ (3) ศึกษาความเปลี่ยนแปลงภายหลังการเข้าร่วมกระบวนการ พื้นที่ศึกษา ได้แก่ ตำบลห้วยหมอนทอง จังหวัดนครปฐม ผู้ร่วมวิจัยมี 2 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มเยาวชนจำนวน 21 คน กับ กลุ่มผู้นำและสมาชิกชุมชน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม การสังเกตแบบมีส่วนร่วม การวัดจิตสำนึกต่อการพัฒนาชุมชนของเยาวชน และการวัดความคิดเห็นที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรม ยืนยันความเที่ยงตรงของข้อมูลด้วยเทคนิคการตรวจสอบข้อมูลสามเส้า วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและสถิติพื้นฐาน

ผลการวิจัยพบว่า (1) เยาวชนส่วนใหญ่มีจิตสำนึกต่อการพัฒนาชุมชนอยู่ในระดับการเห็นคุณค่า โดยมีค่าเฉลี่ยของจิตสำนึกต่อการพัฒนาชุมชนด้านสิ่งแวดล้อมในระดับสูงกว่าด้านอื่น แต่เงื่อนไขเชิงบริบทของชุมชนทำให้การแสดงบทบาทจริงของเยาวชนสะท้อนถึงจิตสำนึกเพียงแคระดับของการตอบสนองเท่านั้น (2) กระบวนการเสริมพลังอำนาจเพื่อสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนของเยาวชนประกอบด้วย 4 การดำเนินงานหลัก คือ การสร้างความไว้วางใจ การกระตุ้นให้กำลังใจ การให้อิสระทางความคิด และการติดตาม-ให้คำปรึกษา โดยปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินกระบวนการ ได้แก่ ภาวการณ์มีส่วนร่วมที่ช่วยหนุนนำให้กระบวนการประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย เพื่อนเยาวชน สมาชิกในครอบครัว คนในชุมชน และครูในชุมชน (3) ภายหลังการเข้าร่วมกระบวนการ เยาวชนทุกคนมีจิตสำนึกต่อการพัฒนาชุมชนโดยภาพรวมในระดับสูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ค่าเฉลี่ยของจิตสำนึกต่อการพัฒนาชุมชนในด้านสิ่งแวดล้อมและด้านสังคมจากระดับการเห็นคุณค่าได้เปลี่ยนไปสู่ระดับการจัดระบบ นอกจากนี้ เยาวชนได้สะท้อนตนเองว่ามีสิทธิ มีบทบาทที่จะช่วยพัฒนาชุมชนร่วมกับคนในชุมชนได้ รวมทั้งมีความมั่นใจและมองเห็นคุณค่าแห่งตนที่จะเป็นตัวแทนเยาวชนในการช่วยพัฒนาชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับที่คนในชุมชนมองเยาวชนว่ามีความสามารถที่จะแสดงบทบาทในการพัฒนาชุมชนร่วมกันได้ อันนำไปสู่การเกิดจิตสำนึกรักชุมชน และเครือข่ายต่างวัยขึ้นในชุมชน

เมื่อถอดบทเรียนจากการดำเนินการวิจัยและผลการวิจัย ผู้วิจัยพบว่า มีสิ่งที่นักวิจัยต้องให้ความสำคัญ 7 ประการ ในการดำเนินกระบวนการเสริมพลังอำนาจแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างจิตสำนึกในการพัฒนาชุมชนของเยาวชน คือ (1) การผูกโยง (2) การเสริมพลังอำนาจ (3) การเสริมแรง (4) การปรับเปลี่ยน (5) การมีส่วนร่วม (6) ความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน และ (7) เครือข่าย

ลายมือชื่อนิติ

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก